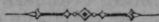

Učiteljski TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 19.

V Ljubljani, 1. oktobra 1875.

Tečaj XV.

Pervo šolsko leto.

(Konec.)

Ako ima učenik več skupin pred sabo, bode kak večji učenec z manjšimi učenci ponavljal to, kar jim je bil učenik pripovedoval, in tačas, ko se bode učenik obrnil do večjih, bodo mali ali po tablicah čerte delali ali številili. Pa tudi ni treba, strogo izključati male, kedar podučujemo večje. Večkrat nauk nanaša, da jih tudi pri podučevanju večjih privzamemo, in jih kaj vprašamo. Ravno tako, kakor vaje o vidu, so tudi važne vaje o slišanju. Dostikrat pozneje ni mogoče popraviti tega, kar se je v prvih letih zamudilo, ter vaja posluha zbudi vse notranje človeške moči. Posluha pa ne vadimo s tem, ako v šoli prav glasno govorimo, marveč ako bolj tiho pripovedujemo. Otrok tedaj bolj posluša. Da se pa učenec pri vajah o posluhu tudi notranje zbuja in da začne misliti, zato pa učitelj kratko in točno govori. Beseda, povelje, da celo migljej je zadosti, da vsi poslušajo, da se volja vseh vda učenikovi volji, t. j. da v trenotji ubogajo. Posluh gre pa tudi vaditi z ozirom na petje. Vsaka versta glasov, ki se poje, zbuja speče dušne moči; to potujejo vsi, ki opazujejo človeško naravo.

Učenik pa ne sme prezirati, da so otroške moči še slabe, in da telesna omahljivost večkrat preoblada duševno življenje. Predolgo ne bode otroke nategoval in tudi med tem časom bode skerbela, da telo ne zamori duha. Živo podučevanje že v to veliko pripomore, a izverstno v to služi, ako otroci speljujejo bolj proste in lahke telesne vaje v klopeh, „roke vzdigovati, vstajati posamezno, skupno, ozirati se na desno, na levo i. dr.“

Tako se otroci napeljujejo, da sprejmejo vnanje vtise, a vadijo se tudi da umejo povedati, kar so zapazili; skerbimo pa še, da otroci ne pozabijo, kar so si prisvojili.

Vsak dan naj otrok nekaj iz šole domu nese, kar mu tudi zunaj šole veselje napravlja. Mislimo tukaj na kratke pripovedi, izreke, pesmi-ce, ki se tičejo tega, kar so v šoli videli ali slišali. Nekateri učitelji tudi skerbe, da se otrok nauči kratkih molitvic, katere njegovo pamet ne presegajo. Tako zbuja učenik mladino šolo nastopivšo, in potem pa razpravlja nauk po posameznih tvarinah. Kako se ima to zgoditi, in kaj se ima učiti, to pove učni in šolski red, učni čerteži, to se prerešetuje po konferencijah.

Sicer pa mislimo, ako učitelj tako vpelje najnižji šolski razred v šolo, potem dobi šola popolnejšo podobo. Tu in tam je naj nižja versta učencev enaka mertvi stvari, ki se le počasi zbuja k življenju, ako se pa ravna, kakor smo poprej omenili, je veselo življenje po vseh razredih. Šola postane tedaj enaka telesu, ki ima sicer več udov, a vsaki ud ima svoja opravila.

Anton Umek Okiški.

F.

»Prijadralo je leto novo,
Veseli se, slovanski rod!
Koló prinese ti njegovo
Cirilov in Metodov god. —
Kak svetijo se Dioskuri
Na severno in južno stran!
Pred tisuč leti v srečni uri
Napočil je nebeški dan.«

Bilo je leta 1862, ko je Umek doveršivši gimnazijo šel na vseučilišče Dunajsko učiti se modroslovja, da učitelj, če tudi ne duhoven, bode kedaj narodu svojemu slovenskemu. Kakor kmečkim mladenčem sploh, godilo se je tudi njemu. Da si pridobi v svoj namen več potrebnih pomočkov, marljivo pisari in popeva vzlasti za naslednje zlato leto, za tisučnico slovansko, ktero je tudi v delovanji pesnika Okiškega bilo prav res zlato, kajti takega in tolikega vspeha ne bi bil pričakoval nikdo. Naj začnem z Danico, ktera mu je povod dajala k premnogim lepim izdelkom.

V Zg. Danici opeva se koj v l. 1. „Slovanska tisučletnica, 1863,“ ktere prva kitica je geslo temu spisku. — „Bili so radostni Slovani — Zaslišavši presladki glas: — Beseda materna naznani — Nebeških čudežev jim kras“ — poje v njej po Nestorju Umek, in ra-

dostni so čitali Slovenci že ta pozdrav; še bolj radostni pa so prebirali druge spomenice, ktere je ss. Cirilu in Metodu poklanjal Okiški. — Dež za solncem mora biti, — Za veseljem žalost priti. To leto umre mu 3. sušca duhoven dobrotnik, in v Dan. 10. sušca l. 8 čitati je „Spomenica preč. gosp. Jan. Nep. Šlakarju“, nekda vovitelju normalnih šol, šolskemu svetovavcu, častnemu korarju v Ljubljani, vitez u Franc-Jožefovega reda itd. Po župniku Kutnarju bil mu je naklonjen podpornik Šlakar, in kako res hvaležen je bil Umek za vse dobrote, iskreno spričuje kratka pa krepka njegova hvalnica, ki se glasí:

Šel tedaj si v varno krilo,
Kjer se mirno, sladko spi.
Al življenje je vgasnilo?
Nikdar; — z deli duh živi! —

Bil voditelj si mladini,
Cerkvi dika, caru čast,
Z umom, z djanjem domovini
Blagor stvarjal, dvigal rast.

Tega pa ne bom prepeval,
Naj ti dom hvaležen bo.
Jaz bom svetu razodeval,
Kak si meni dal roko.

Pomlad perva je sijala,
Hrepenelo mi serce,
Želja vroča v mesto gnala,
Umu luči tam goré.

Al doseči žar bliščobe
Revež si ne more sam,
Skriva se mu vir svitlobe,
Ni odpert modriški hram.

Ti pa si mi luč prižigal,
Duh Mecenov te je vžgal,
Do svitlobe si me dvigal,
Da bi v častnem svitu stal.

Še mi serce gorko bije,
Hvala ti je zadnji dar;
V krilu lepše domačije
Naj ti sveti rajski žar!

Koj za tim zavetnikom umre mu predragi oče, in v koliki časti in koliki ljubezni bil je dobremu sinu dobri oče, lepo kaže pesem „Na očetovem grobu“ (Cvetni petek 1863) v Dan. l. 15, kjer Okiški, vernivši z Dunaja se domú, z ozirom na kraj in rod opeva v prvih petéh kiticah čas in sad njegovega delovanja, ter nadaljuje premilo:

»Niso venci čela ti slavili,
Po širjavah ni te svet poznal;
Marmor ne blišči se na gomili,
Da bi v njej mogočneža oznanoval.
Prosto si po brazdah kmetič hodil,
Blagoslov rosilo je nebó,
Varno te krilatec Božji vodil,
Ker si vedno hvalil Stvarnika zvestó.

Slava ta pa večno bo cvetela,
V tem slovi na veke Izidor —
Serce bode ti presladko grela,
Saj ti sije že unstranski čudni zor.
Tebi prislovica je veljala:
»Čast Bogú, poštenje, mir ljudém!«
Za spominek ta doní ti hvala,
Dati boljšega, predragi! ti ne vém.

Toraj naj ti mir nebeški sije.
Drag, predrag ti tukaj mir je bil.
Trudno serce v grobu naj počije,
Ker premnogokrat si vir terpljenja pil.
Da se zopet snidemo veseli,
Vera pravi, upanje budí;
Radostni se bodemo objeli
Tam, kjer več terpljenja in ločitve ni!«

Da prislovica očetova: „Čast Bogú, poštenje, mir ljudém“ bila je tudi sinova, spričuje nam vse njegovo življenje, pošteno in mirno vse njegovo delovanje. — Očetov namestnik in podpornik bil je Antonu tudi vitez Gutmansthal, in kakor vsakemu — je vzlasti rad njemu postregel pesnik Okiški, in l. 27 je čitati „Pozdrav . . knezu in škofu . . dr. Jerneju Vidmarju“ o Njegovem slavnem prihodu v Radeče na Dolensko 9. sept. 1863 poklonili osrečeni Radečanje, ki ga je omenjeni grajšak prav lično dal tudi posebej natisniti ter obilo razdeliti.

Manjše pesmice svoje pošiljal je Umek v mladini priljubljeni Glasnik, ktere naj se tukaj, ker so ponatisnjene v Pesmih njegovih, naznajo le ob kratkem: l. 1863 zv. IX. št. 2 „Milim strunam“ — v Pesm. str. 14; št. 3 „Popotnik in luna“ — v P. str. 18. 19; št. 3 „Mladeneč in Vila“ — v P. 16. 17; št. 8 „Sonetje I — III“ — v P. 129 — 131; št. 10 „Rožici“ — v P. 13; št. 11 „Starec in čas“ — v P. 28. 29. —

L. 1862 jel je marljivi A. Janežič dajati na svetlo izverstno Cvetje iz domačih in tujih logov, in v šestki II. zv. 6. nahajata se „Slovanska blagovestnika sveta Ciril in Metod“. Prigodbe in povesti v spevih. Zložil Anton Umek Okiški. V Celovcu 1863. Nat. J. Leon 12. 52. — Knjižica ima najprej „Posvečenje. Pevanje I. Sv. Klemen papež in mučenec. II. Ciril — takrat imenovan Konstantin filozof — poslan h Kozarom najde ostanke sv. Klemen. III. Metod — Cirilov brat — narisa bolgarskemu kralju Bogoru poslednjo sodbo in mu jo razlaga; Bogor se dá kerstiti in se pozneje odpove vladarstvu. IV. Ciril in Metod prideta na Moravsko. V. Ciril in Metod v Rimu. VI. Ciril umerje v Rimu. VII. Metod vkroti ljutega hunskega vladarja. VIII. Metod kersti Borivoja, vojvoda češkega. IX. Metodova smert. Slovanska tisučletnica. (Za novo leto 1863)“. — Delce to slovenski mladini v prijetni obliki podano napoveduje se v Dan. l. 23, kjer je ponatisnjeno tudi tretje pevanje. (cf. Zgodovina ssv. apost. slovan. Cirila in Metoda. Češki sp. dr. Bílý, slovenski prof. Majciger.)

V l. 27 naznanja se Danici njegovo največe delo: „Abuna Soliman.“ Zložil Anton Umek Okiški. V Ljubljani. Nat. J. Blaznik 1863. 8. str. 204. — Knjiga ta, v kateri se opéva slava in popisuje življenje rojaka našega dr. Ignacija Knobleherja, apost. provikarja v srednji Afriki, ima tri dele. Vsej knjigi na čelu stoji (poleg Jan. 5, 4) prepomenljiva glasilka:

Močna bolj kot grom in blisk, vetrovi,
Težja kot neskončnosti svetovi,
Rajsko mila pa — beseda blaga:
»To je zmaga, ktera svet premaga,
Vera naša.« —

Po geslu tem, katero tudi pesnika dokaj znamenjuje, v predslavlji „Slava Slovenii!“ mladi Okiški nekoliko v smislu Ilirije Vodnikove pa Slovenije Koseskove opéva slovensko domovino ter kaže, da mater to vredno poslavljuje tudi Abuna. — V I. razdelku popéva po glasilki: „V zelenem šopku roža skrita — Razvija nježni, divni cvet, — Ko čas spomladnega je svita, — Ko premladi se celi svet“ — v večih in manjših pesmih, ktere so sploh značaja liričnega, in v raznih merilih, Knobleherja v življenji domačem, v mnogoterem poskušnji njegovem ter pripravljanji na službo misijonsko; v II. pa po glasilki: — „Ko več ne bo kraljevega Triglava, — Ko zgine zlati z zvezdami obok; — Slovela še, Abuna, tvoja slava — V osrečenji zamorskih bo otrok“ — v ravno tako različnih pesmih, ktere so pa značaja bolj epičnega, njegovo in tovaršev njegovih misijonsko delovanje med Zamorci v srednji Afriki.

V I. razdelku kaže „Nebo odperto“, kako se nebeščanje radujejo bodočega misijonarja, kateri še mladeneč „Na razpotji“ že stori „Sklep“, svet in življenje darovati Bogu na blagor Zamorcem. Zadnji čas v domovji ima v sebi pesmice „Na ledinah; V gozdu; Solncu; Luni; Zvezdam; Pri potoku; Zvonovom; Sam Sebi;“ kedar jemlje slovó, poloti se ga „Otožnost,“ toda namen daje mu „Serčnost,“ da od svojih ljubih vzame res „Slovo“ in „Abuna gre“; spremlja ga „Materna molitev“ pri Mariji na Stopnem, poprijema „Vožnja na morji,“ pokrepča pa se „Na grobu sv. Petra in Pavla“ v Rimu, kjer pride mu huda „Skušnja“, kajti niso ga sprejeli v propagando. Naslednje kratke pa verne pesmice „Ti ure pred Najsvetejšim“ kažejo, kaj počel je Knobleher v teh skušnjavah, kaj tožil Bogu, in pod solncem ni strunarja, da bi vredno, prav zapel, kaj Gospod mu odgovarja, kaj je sercu razodel, umno pravi pesnik. Pomagal vendar je Gospod, da postane „Novi mašnik,“ vzame „Slovo od Rima,“ ter da mine vsa mogočnost posvetna, rimska in gerška, „Abunov samogovor na morji“ spričuje, da kerščanska cerkev le daje svit in zmago, in da bi zanjó mogel boriti se vspešno v krajih afrikanskih, pripravlja se „Na Libanu“, dokler navdušenemu po svetih starodavnih spominih pomakne se solnce v više obzorje in Gospod pokliče misijonarja na delo.

*

Pomagajte svete mi nebesa,
Moč izvoljene dajajte verste,
Pomagajte serafinski kori,
Navdihuj me vsih kraljic Kraljica,
Da bo vredno pela struna moja.

Vi kristjanje pa me poslušajte,
Pel početje slavnih bom junakov,
Ki v kraljestvu Božjem so na zemlji
Zmagoviti bili terde boje;
Bil med njimi Soliman Abuna. —

Tako pričenja Okiški II. razdelek, v katerem prva pesmica „Nebeška prikazen“ razodeva živo zvezo svete cerkve z nebeškim varstvom, in da uči vse narode, je prvi prednik „Rilo s tovarši na poti“ v Afriko. „Somenj v Hartumu“ jako živo opisuje, kako ravná se s sužnjimi Zamorci,

in da poleg telesne prinesó jim misijonarji prostost duhovno, obeta „Hrepenenje po sv. kerstu“. Toda prvi voditelj oboel — „Rilo slovó jemlje“, Knobleher naslednik premišljuje „Abuna sam“, in nese ga v Afriko še dalje „Vožnja po Beli reki“, ali da bi dobil pomoči, oberne se v Evropo in „Klic po domovini“ doseže, da rod Kámov izroči se „Mariji“, in na Dunaju vstanovi se Marijina družba misijonska. Ljubo glasi se „Materna zahvala“, da vidila je pred smertjo svojo še sina Abuna, ktereга z novimi tovarši nova barka „Zgodnja Danica“ pelje po Nilu; sam poda se „Po puščavi“ na prvo misijonišče v Hartum; „Vojska ustavljena“, med Barci in Berci in „Varstvo Božje“ v treh prigodkih spričuje moč poslancev Božjih, vzlasti skazuje se „Abuna Soliman med Barci“, kjer vstanovi v Gondokori drugo misijonišče, in tretje napravi se med Kiki pri sv. Križu, da zacvetó „Tri nove rože v Afriki“. „Prošnja za dež“ odpravlja vražarsko početje, „Barski učenci“ hvalijo Boga, „Božična noč na Nilu“ se obhaja, „Novi zvonovi“ iz Ljubljane pojó v Gondokori, „Štiri želje“ poglavarja Kikovskega se popravijo in utolažijo, „Kerst na smertni postelji“ se doverši, „Abuna in Mogà“ v razgovoru verno učita Berce, mika ga „Spomin“ na domovino, derži in krépča „Tolaž“ v svetem poklicu, bolan vzame vendar „Slovó od Afrike“, na potu v Evropo stori sicer „Zadnji sklep in vdanost“ izreče Večnemu, kateri ga pokliče k sebi in na grobu kerščanskega junaka svojega „Slovenija žaluje“ (cf. Zg. Dan. 1858 l. 9.). V prekrasni odi „Vekovitost človeških del“ kaže Umek po geslu Horacijevem „Exegi monumentum aere perennius“, da v pravem pomenu vekovite so le dela storjene v stanu milosti Božje. Z Abunom „Padlim junakom“ veljá predzadnja pesem, in v zadnji kliče blagi pesnik „Z Bogom“, svést si, da le njega razgreval bode kerščanske strune njegove glas, komur v persih bije verno serce, kar se v resnici godi na poganskem in v malovernem svetu, kjer

Če djanje zemeljsko poveljuje —

Mogočno plava — pesem do višav;

Če pa neskončnost svitlo poslavljuje,

Obdaja senca smertnih jo nižav. —

Pristavek ima v sebi „Barske pesmi“ (Marii; Molitev za dobrotnike; O prihodu provikarjevem), poslovenjene po nemškem prevodu, in nektare razjasnjenja k pesmim. V III. razdelku popisuje pa se „Življenje dr. Ignacija Knobleherja“ v nevezani besedi, da se še po njem, kolikor je treba, pojasnuje ves slavospev Abuna Soliman. Spis ta, ki ga je na Dunaju doveršil bil Umek v dan sv. Cirila in Metoda 1863, začenja in skončuje se s pomenljivimi besedami Ciceronovimi:

»Illa — illa vita est tua, quae vigebit
memoria saeculorum omnium, quam

posteritas alet, quam ipsa aeternitas
semper tuebitur t. j. Ono — ono živ-
ljenje je tvoje, ktero bo cvetelo
v spominu vseh stoletij, ki ga bo
zanamstvo gojilo, ki ga bo zmirom
varovala sama vekovitost.

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Konec.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, korist-
nega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj
pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni
spominek po prislovcu latinski: „Litera scripta
manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

„Kdor je bival kak čas na Dunaji, ta naj koj za tem ne hodi gledat Gradca“, mislil sem si sam pri sebi, napotivši se od graškega kolo-
dvora po sloveči „Annastrasse“ proti mestu. Sicer se ponaša imenovana
cesta s samimi novimi, palačam enakimi sgradami; tudi slovi ves Gradec
poleg Tersta, kot naj znamenitnejše mesto v južnem oddelku Avstrije;
ali proti velikanskemu Dunaju je Gradec le pritlikovec. Vse se mi je
zdelo tu majhno, nevidno, komaj ogledovanja vredno. Pervi pot v Gradcu
peljal me je proti samostanu „usmiljenih bratov“, kjer mi je bival daljni
sorodnik in nekdanji učenec. Ni bilo minilo še dve leti, ko se je bil
prišel nekega jutra poslovit od mene, ter mi naznanit, kam se želi po-
dati? V resnici smilil se mi je fante tedaj v serce, ker previdel sem, da
si je izvolil težavni stan. Pa koliko razliko najdel sem med slabotnim
dečakom taistega jutra, in med zalim, visoko-zraslim mladenčem, ki je
stal zdaj, kot redovni „brat Eduard“ pred menoj. Verh tega bila je ob-
naša njegova tako plemenita in odlična, ter govor njegov tako mo-
der, da se na tihem nisem mogel prečuditi, kako se človek v malih letih
predela in prerodi, ako hrepeni po napredku. Ni z lepo kmali napravil
kak dogodek v mojem življenju toliko prijeten vtis na me, kot snidenje
s tem mojim nekdanjim učencom. Da bi mi dal živ dokaz, da je res-
nično „usmiljeni brat“, hitel je koj svojemu g. predniku naznanit moj
prihod, in ta me je z veliko prijaznostjo povabil na opoldanski obed. Ko
sem si bil nekoliko osnažil obleko, podal sem se potem proti znotrajnemu
mestu. Želel sem se namreč pokloniti nekdanjemu kranjskemu, zdaj pa
štajarskemu deželnemu šolskemu nadzorniku dr. Močniku, kot svojemu
bivšemu predniku. Kmali sem oprášal in pozvedel za pisarno deželne
vlade, in ko stopim pred slavnoznanega gospoda, ter se mu imenujem,
me je prav prijazno sprejel, in se dalj časa z mano o tem in unem

pomenkoval. Spoznal sem nad tem gospodom vnovič resnico, da visoko-učene glave osramotijo s svojim ponižnim in priljudnim vedenjem marskakega puhloglavega oholeža. Koliko jih je, ki zatajivši slovensko narodnost svojo, še celo lastna imena pačijo, in pišejo jih z bohoričico, da bi tem bolj cikalo na nemško; — vitez dr. Franc Močnik ne spada v versto tacihi zajčjih junakov, in stalo je ime njegovo pravilno zapisano tudi nad durmi pisarne njegove. Slava možu, ki ostane nepozabljen v zgodovini kranjskega šolstva! —

Blizo poslopja deželne vlade vzdiguje se stolna cerkev, v kateri sem tudi mimogrede pogledal, akoravno se razun dragocenih oken iz barvane steklenine v presvetišču v ostalej stolnici nič kaj posebnega ne vidi. — Odtod podal sem se na cesar Francevi terg, kjer stoji velik in okusno zdolbljen, ter z bronastimi kipi ozaljšan spominek rajnemu slavnemu vladarju in cesarju Francu I. v čast postavljen. Latinski napis na sprednji strani:

„Francisco I. Austriae Imperatori grata Styria“ MDCCCXLI.

po našem: Francu I., cesarju avstrijskemu, hvaležni Štajar 1841) kaže, da hvaležnost Štajarcev do tega preblagega vladarja segala je dalje, kot le do meje tamnega groba. Kaj tacega se v naših časih vedno bolj porredkoma zgodi. — Ker je bil še čas, stopil sem mimogredé tudi še v frančiškansko cerkev (blizo železnega mosta čez Muro), da si jo ogledam. Dela je bolj starinskega, gotiške oblike, in ima tudi deloma z barvano steklenino ozaljšana okna. Snage je bilo tu dokaj več videti, kot v stolni cerkvi. Opoldan smo se pri č. č. g. g. usmiljenih bratih pri zmernem, pa jako okusno priredjenem obedu prav dobro imeli, in so se vsi navzoči gospodje proti meni in še enemu gostu-učitelju (frančiškanku, br. Norbert-u iz Nacareta v Savinski dolini) tako priljudno vedli, kakor da bi bili že od Bog vé kdaj stari znanci. — Po obedu sem najprej ogledal bolnišnico usmiljenih bratov, kjer imajo vedno dovolj betežnikov. Videl sem mnogo djanskih dokazov, da se ondi v resnici skerbi bolnikom za dušno in telesno ozdravljenje. Iz bolnišnice podal sem se v družbi svojega druzega rojaka na grajski holm, da si ondi napojim vnovič oči s slastjo nepopisljivo lepih daljnovidov. Razgleda iz višine graškega grada bi se človek menda kmali ne naveličal, ako bi ga vžival tudi vsaki dan. Prišedši zopet nazaj v mesto, napotili smo se gledat še cerkvi, lazariško in usmiljenih sestra. Obedve ste delo novejših časov, in sicer prekrasno delo. Lazariška je pozidana v gotiškem zlogu. Cela stavba, in vse, ka je v njej, je lepo; najlepše pa je vender pod muzičnim korom pri desni roki svečano-tamna kapelica Kristusovega terpljenja na oljski gori. Kip Zveličarjev, klečeč vzvišeno nad spečimi tremi učenci, vravnan je tako, da pada mu blišč dnevne svetlobe skozi edino majhino, z barvano steklenino

zatemnjeno okence ravno na obličje, in je res vse tako magične krasote in milote, da ni izreči. Marsikaj lepega in ginljivega sem že videl, kaj enacega v tej struki pa menda še nikjer ne. — Dvostolpna cerkev usmiljenih sestra je koj v soseščini. Postavljena je po pravilih bizantinskih, ter se tudi vsa notranja oprava strinja s stavbnim zlogom. Mnogo bi mogel tudi o lepoti tega svetišča povedati; omenjena naj bosta vendar edino le ona angeljska kipa, ki pri vhodu postavljena stojita, ter hranita v posodah na ponudbo prihajočim in odhajočim blagoslovljeno vodo, kot pokropilo. V Holomuški cerkvi sv. Mavricija sem l. 1863 tudi nekaj enacega videl.

Med popisanim ogledovanjem minul mi je bil prekmalo tudi popoldan. Napotila sva se toraj z br. Eduardom nazaj proti samostanu, kjer smo ga spraznili še en kozarček za malo južino in odhodnico. Mladega prijatelja klicale so zdaj stanovske dolžnosti na delo, meni pa je tudi ura naznanjevala, da kmali priderdral bo od Dunaja vlak. Poslovila sva se toraj. Pač takrat ni nihče zmed naju mislil, da bo mladi, pa jako zmožni redovni brat kmali za tem poslan po svojih višjih v lečniške študije v Solnograd, in da bo čez kaj let oskerboval kot cenjeni miniški zdravnik v daljni Španiji za sveto in pravično reč bojujoče in ranjene Karliste, kar se o trenutku, ko te verstice pišem, v obližju Estelle faktično godi. Kam bistrourni Slovenec res vse ne pride! —

Bilo je že proti večeru, ko me je vlak odpeljal od Gradca. V Mariboru sem se hrepeneče oziral na mesto in kraj, kjer v večno hladnem zavetju počivajo koščice največjega moža našega národa iz novejših časov, neumerljivega knezo-vladike Slomškega. Želel sem si toliko prostega časa, da pohiteti mogel bi tudi le za trenutek do kraja njegove mogile; ali za kaj tacega se ne briga berzonožni hlapon. Delovati je moral toraj edino le moj duh; on šinil je s krilato urnostjo na pokopališče, ter vošil naj odličnejšemu slovenskemu pedagogu večni pokoj, večni mir!

Zopet šlo je s silno naglostjo naprej skozi slovenski Štajar proti Celju. Ondi bivajočemu bližnjemu sorodniku naznanil sem bil pismeno uro svojega prihoda, ter prosil ga, naj popraša g. postajnega načelnika, bi se li smel z voznim listom v Gradcu do Litije kupljenim pomuditi čez noč v Celji? Na ondotni kolodvor prišedši bil si bil kmalo umišljeval, da sem celo kaj več, kot priprost slov. učitelj. Pričakoval me tam ni le bližnji sorodnik, ampak bila je z njim tudi še dvojica odličnih slov. narodnjakov, katerima je bil objavil moj prihod. Tudi ponudbo čez noč je bil g. postajski načelnik z veliko uljudnostjo dovolil, in podali smo se iz kolodvora v gostilnico (ime mi je odpadlo), kjer je bila zbrana vesela večja narodska družba, ter smo pri kozarcu žlahtne kapljice rekli marskatero in čuli do pozne ure. —

Naslednje jutro (21. sept.) sem ogledoval vnovič že odprej znano

mi mično Celjsko mesto, ter obiskal tudi svojega blazega prijatla O. Zigmunda B., s katerim sva se v mladinskih letih skupaj mučila po Ljubljanskih šolah, dokler nama ni odkazala osoda različnih potov. On postal je kasneje mnogočislani samostanski prednik, jaz pa to, kar sem. Po kapucinskem vertu sprehajaje sva se moževala, kot dva odvažna diplomata, a vendar svét za tega del ni bil predrugačen za las. Okoli 11. ure odpeljal sem se naprej proti Litiji, in ondi zapustil železnico. Mislil sem si namreč, da v domače nadloge bom prišel tako še zgodaj dovolj; toraj sem jo prek prijaznega Šmartna pri Litiji ubrisal po neskončno dolgi, pa tudi nič kaj prijetni dolini, ali bolje reči soteski, proti visoko ležečemu Prežganju. Pod noč dospel sem tje gor, najdel ondi dvoje naj blagejših senc, ter bil z iskreno radostjo sprejet. 29. in 30. sept. ostal sem na Prežganji, in v zračnih višinah odpočival se od dolgega popotovanja. Mikalo me je odtlej stopiti tudi na Janče, da bi vžival od tam baje rajski razgled, ter ogledal si ob enem kraj, ki je navduševal s svojo tiho samoto rajnega slavnoznane pesnika in tamošnega fajmoštra g. Luka Dolinar-ja, da je zložil našemu národu raznoverstnih pobožnih cerkvenih pesem toliko, kakor jih ni pred njim, in jih gotovo tudi za njim nihče več ne bode. — 1. oktobra na vse zgodaj odrinil sem skozi dolgočasno Besnico naprej proti Ljubljani, pogledal mimogrede Vevče in farno vas pri Mariji Devici v Polji, ter do časa dospel v glavno mesto naše dežele. Tu čakalo me je k sklepu mojega obširnega popotovanja konečno še posebno in nikakor pričakovano odlikovanje. O spomladanskem času tistega leta obhajali so Njih Svetost papež Pij IX. zlato novo mašo (11. aprila 1869). V ta spomin dal sem bil natisniti malo zbirko slovenskih šolsk. pesem pod naslovom „Mali slovenski pevec“ (nekaj iztisov je pri g. Giontini-tu v Ljubljani po 30 sold. še na prodaj), ter poslal po svojem blagem prijatlu in tadanjem državnem poslancu, zdaj že v Bogu počivajočem, g. Lovro Pintar-ju po posredstvu papeževega poročnika mlg. Falcinelli-ja na Dunaj en krasno vezani iztis sv. Očetu v pohlevni darek. Po naključji snideva se z rajnim g. Pintar-jem, ki se je kot deželni poslanec nahajal ravno v Ljubljani, in ta mi pove, da ima za mene dopis iz Rima. Grem z njim v stanovanje, list odpečativa, in — — oj kolika odlika! Kardinal Antonelli sam izrazil mi je pismeno v prijaznih besedah zahvalo sv. Očeta za Njim poslano pesemsko zbirko. (Gl. „Danica 1868 l. 41.“) Popoldan odhajal sem naprej na Gorenjsko, in že po polnoči, t. j. v zgodnjo jutro 2. okt. dospel zdrav zopet v ljubo zavetje domače hiše. — Bog! —

Dopisi in novice.

Iz Šent-Jernej. Pred kratkem smo končali v našem okraju šole. Pri nas je bila že 4krat skušnja, 18. januarja in 24. svečana pred c. k. deželnim šolskim nadzornikom, gospodom Raj. Pirkerjem, pred veliko nočjo veliki teden ponedeljek in 12. avgusta 1875 pred c. k. okrajnim šolskim nadzornikom gosp. Mih. Wurnerjem, in 13. sept. t. l. pa pred gospodom Viljemom Pfeiferjem, udom okrajnega c. k. šolskega sveta v Krškem, kot sklep šolskega leta. Bilo je vse sicer kot po navadi, samo da ni bilo drugih poslušalcev, razen dveh dijakov iz naše fare. Otrok se je nabralo mnogo, skoraj vsi razen tistih, ki so imeli bolezen v gerlu. Prišli so v šolsko sobo dvakrat, kajti obiskovalo jih je letos štiri sto in osem otrok — razen tistega, ko je na sv. Alojzija dan po slovesnem opravilu sv. maše in razlaganju tega dneva v vinograd šel, ter s hlapcom na češnjo zlezel, in iz češnje na kol padel, ter se v stran zabodel in v pol ure umrl, ko mu je iz rane kri odtekl.

Otroci so odgovarjali, kolikor so mogli, trajala je skušnja od 9. ure do $\frac{1}{4}$ na eno popoldne. Naš krajni šolski svet ni prišel k skušnji, ker so vis. čast. gospodje udje bili pri porotni sodbi v Rudolfovem, ali šli v Ljubljano na semenj, in tako zadržani, morala sva z gosp. Pfeiferjem sama biti —. Naš čast. gospod grajščak, obče čislani verli, in za napredek šole vneti gospod Karol Rudež je bil pri porotni sodbi v Rudolfovem, ter tako ni mogel priti k konecletni skušnji, sicer pa vselej rad pride, letos je pa meni, kakor vsa leta, kar sem tukaj, dal zopet 10 gld., da nakupim za šolsko mladost bukvic, in jih ko mine šolska skušnja, razdelimo med pridne obiskovalce šole, in tiste otroke, ki se dobro uče in lepo vedejo, doma, v šoli, po poti in drugod. Dobil sem bil 40 knjig za razdelitev, med njimi »Zlati orehi, oče Radecki, Medeni križ, itd.« od g. Giontinija v Ljubljani, prav izvrstne knjižice za mladost. Razveselil je pa tudi našo mladino verli g. Pfeifer, ter prinesel, ne šolska darila, ampak knjižice: »Umno kletarstvo, Domači zdravnik, Zlati vedež, Pesmarico«, okoli dvajset bukvic, da se razdele po šolski skušnji in slovesnosti med pridne otroke, kar se je tudi zgodilo; in šolski bukvarnici je podelil dva zvezka »Glasi Gorenjski« od pridnega in marljivega skladatelja, gosp. Andreja Vavkna, učitelja na Gorenjskem v Cerkljah, z obljubo še nekaj knjig poslati naši bukvarnici. Za vse to naj bo tukaj izrečena priserčna hvala in zahvala obema darovalcema!

Rekel mi je gosp. Pfeifer, da on ne bi bil v taki gnječi in vročini v šoli za učitelja, ter je otrok za 4 učitelje, in res je taka, zaradi tega je pa tudi že oskerbljeno za drugo učiteljsko moč, ravno kar je služba družega učitelja s 500 gl. razpisana, ki se bode v kratkem izvolil. Ne ve se še, kje bode podučeval, pa bodo že naš za šolstvo zelo skerbni c. k. okrajni glavar, gospod Schönwetter, za to skerbili, da se prostor dobi, kajti želeli so še celo, da bi bili trije učitelji, pa krajni šolski svet, ki ni prenašel in nekaj na finance gleda, je sedaj le za družega prosil. — Bo pa čez nekaj let še za tretjega, ko bodo financi bolj doma ostajali, da bo mogoče šolsko poslopje novo sezidati. Imeli smo v našem okraju večidel konecletne šolske skušnje. Zopet se spreminja, enkrat veselice, drugi pot skušnje, da se bolj spreminja; — in da zmirom nijedno in isto. — Od naših privatnih zborovanj bi lahko kaj pisal, a sedaj si pa mislim: Srebro je, govoriti, a zlato molčati. J. S.

— *Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 19. avgusta.* Perovodja je prebral rešene vloge in to se je vzelo na znanje. — Učni črtež kočevske giunazije za l. 1875/6 se je sprejel po nekaterih popravkih. — Prošnja nekega realca za

ponavljanje preskušnje iz krasnospisja in risanja se je vslišala. — Nekemu gimnazij. profesorju se je priznala tretja petletna doklada. Poročilo dež. nadzornika za hum. predmete o nadzorovanju c. k. višje gimnazije v Ljubljani se je na znanje vzelo in predložilo sl. ministerstvu. Učni črtež za vadnici na c. k. možkem in ženskem izobraževališču za l. 1875/6 se je odobril. — Poročilo dež. nadzornika za ljudske šole o nadzorovanju nekaterih šol v Račoveljskem okraji se je na znanje vzelo in c. k. okraj. šl. svetu so se dali vsled tega potrebni ukazi. — Poročilo o ustanovitvi pripravljalnega tečaja na c. k. možkem izobraževališču se je predložilo slav. ministerstvu. Prošnja c. k. okraj. šl. sveta Logaškega za pripomoč k zidanju šole v Rovtah se je predložila slav. ministerstvu. — Prošnja nekega krajnega šolskega sveta, da se mu pregleda vplačevanje nekaterih doneskov za normalni šolski zavod se ni vslišala gledé na obstoječe postave v ti stvari. — Prošnja nekaterih občin, da se opuste sedanje šolske davščine, se ni vslišala. — V Kočevji se napravi dvorazredna dekliska šola s šolskim letom 1876/77 in c. k. okraj. šl. svetu v Kočevju se ukaže, da naj obravnave zastonj enake šole v Ribnici prej ko prej spelje. — Na novo ustanovljeni šoli v Vrabčah bode šolska plača, začeniši od šl. leta 1876/7 po 400 gld. Letna plača na enorazrednih ljudskih šolah v Premu in na Colu in za drugo učiteljsko službo v Semiču bode s šolskim letom 1876/7 po 500 gld. — da se vrede ljudske šole v Spodnjem Semonu, v Verbovem, v Suhorji in da se razširi dvorazredna ljudska šola v Semiču se je sklenilo, da se pozivljejo dotični okrajni šolski sveti, naj tirjajo od pomnoženih krajnih šolskih svetov troškin prevdarek za letno plačo na omenjenih učiteljskih službah, in to naj o pravem času predlagajo. Poterdilo se je imenovanje dež. odbora za stalno vmestenje prvega učitelja na Verhniku, potem pa ono ljublj. srenjskega sveta za vmestenje dveh učiteljic in ene podučiteljice na novo vstanovljeni mestni dekliski šoli v Ljubljani. Rešile so se še nekatere prošnje za nagrado in seja se je končala.

Iz Ljubljane. Kakor je bilo naznanjeno, je zborovalo vdovsko učiteljsko društvo 23. t. m. Ob 8. uri bila je tiha maša pri sv. Jakobu, in ob 9. uri se je zbralo 29 udov pri Virantu v dvorani katoliškega društva, ker tu ni bilo najmanjših neprilicnosti, niti troškov zaradi zborovanja. — Predsednik društva v. č. g. dr. Anton Jarec pozdravlja v prijaznem nagovoru navzoče. Blagajnik in tajnik prebira račun o dohodkih in troških, ki je bil zboru že većinomoma znan, in daje potrebna pojasnila.* — Društvo ima 65 udov, med letom je umrl 1 ud (J. Šot) in 1 na novo pristopil (Fr. Jurman iz Toplic pri Zagorji). — Pokojnine je dobivala: 1 vdova po 60 gl. (star prav.), 5 vdov po 50 gl. (n. pr.); a podpornine 3 sirote po 15 gl. in 3 po 12 gl. (st. pr.); a 10 sirot po 20 gl. (n. pr.). Na dolgu je 78 gl.; 2 uda sta dolžna za 2 leti po 6 gl., 8 udov za 1 leto po 6 gl., 2 uda za 1 leto po 4 gl. Bila je med letom le 1 odborova seja; navadne in manj važne reči so se reševale po okrožnicah. Pri odborovi seji 17. junija je bil g. Fr. J. za uda sprejet in g. J. U. se je posodilo 100 gl. pod tem pogojem, da naredi dolžno pismo za 124 gl. in da se odpove, za se in za svojo družino, vsaki podpori, dokler dolg ni plačan in da sedaj na enkrat odrajta letnino za 4 leto po 6 gl. in daje 5 odstotne obresti. — Preteklo leto se je vdovam in sirotam splačalo 711 gl., svota za bodoče leto, bode berž ko ne večja, ker na novo pristopi za izplačevanje še ena vdova s 4 sirotami. Letnina in vstopnina društvenikov ne zadostuje za podporo, jemati se mora nekoliko vselej iz obrest, ki donaša glavnica. —

Sklepi. — Prihodnjemu odboru se nalaga: Naj pozove una 2 uda, da plačata svoj dolg s 6 % obresti do konec leta 1875, sicer nehata biti uda temu

*) V zadnjem listu „Uč. Tov.“ v računu pod št. 14 beri 53 kr. a ne 85 kr.

društvu. — Povdarjalo se je točno, da to ima veljati le za ta slučaj, pri teh 2 udih, sicer naj se pa strogo ravna po §. 10. dr. pr. Gsp. J., učenik v pokoji, prosi podpornine opiraja se na §. §. 12. 16. in 17. dr. pr. Prošnja se odreka, prosivec vživa popolne pokojnine, toliko kot 3 ljudski učitelji v djanski službi, tedaj se ne more prištevati onim, ki bi po §. 12. do društvene podpore pravico imeli, ker podpornina se nikakor redno ne splačuje, sicer razpade vse premoženje i. t. d. Gsp. M. A. iz H. na Notranj. se dovoli izvanredne podpore 40 gl. a le v tem slučaju, ko je verjetno dokazal, da so njegove okoliščine, učit. plača in dr. res take, da je pomoči silno potreben. — Poslednjič se tudi sklene, da imajo v prihodnje neozenjeni udje ravno toliko vstopnine plačevati, kakor oženjeni, razloček ima biti v letnini, tedaj se ima dotičen §. 7. društ. prav. prenameniti, a letos se ne more zgoditi, ker se ni za časa gledalo na §. 26. dr. pr. V pregledovalce računov se volijo g. g. Govekar, Kogej in Kovšca. — V predsednika se voli per acclamationem dosedanji predsednik gsp. dr. A. Jarec, ki prevzame volitev. Zbor mu izrekuje zahvalo za njegovo požertovalnost in delavnost . . . , Močnik ostane blagajnik, isto tako ostane ves sedanjí odbor namreč: g. g. J. Borštnik, J. Čenčič, Bl. Kuhar, And. Praprotnik, Fr. Praprotnik, Ivan Tomšič, le namest r. Šota stopi po večini glasov v odbor g. Fr. Govekar. — Zbor se konča ob 11. uri in pregledovalci zdajci pregledajo društveno premoženje in račune.

Precej za vdovskim društvom zboruje slovensko učit. društvo. Predsednik g. Feliks Stegnar pričujoče prijazno nagovori:

Slavni zbor!

častiti g. družabniki, mili tovariši!

V prvič mi je čast, predsedovati zbranemu učiteljskemu društvu, kateremu je lepa naloga, duševno podpirati slovensko ljudsko šolstvo. Res lepa naloga, toda reševali smo ji vsak za se po svoji moči v ozkem delokrogu domače šole, v katero smo postavljeni, spolnoveje zvesto stanovske dolžnosti, nam odločene po postavi in po svoji vesti. Skupno delovanje društveno pa je na mnogo strani zajezeno, in te jezi predreti niti ne moremo, niti je ne smemo, vsaj veste, kaj se je žabi pripetilo, ko je vola videla, pa hotla biti tudi tako velika. Kar moremo v teh razmerah storiti, je edino: poterpeti, mirnim biti, v težavnem položaji vstrajati, naj bolj pa skrbeti za lasten napredek in omiko ljudstveno, da se javnost prepriča o našem blagem prizadevanji in mine sum podtaknjenega nam »rovanja« zoper vse dobro in pravo. Društveno delovanje more zdaj le biti koncentrirano v didaktično pedagoških vprašanjih, katera bi se dala v konferencah razpravljati. To bi bilo gotovo naj plodnejše za društvo; ker pa po enem kopitu ni moč, vsakemu čevljev prav narediti, tudi ni nadjati se onega zedinjenja v pitanjih, ki bi bila reševati za ljudske šole v mestih drugače, in za ljudske šole na deželi drugače, ker učitelji služimo eni temu, drugi pa drugemu. Pa ko bi tudi teh zaprek ne bilo, manjka nam materialne podpore, da bi mogli v to sverho delovati, manjka edinosti. Premišljevali smo mnogokrat, kako bi se dalo društvo povzdigniti, kako z delovanjem društvu več zaupanja pridobiti. Sredstev se je našlo mnogo, toda izpeljava se je kazala nemogoča, ker ima zadnjo besedo slavna deželna gosposka, oziroma vlada, pred katero smo gerdo počernjeni, kakor da bi ji hotli — Bog vedi — kakošno škodo delati, ter ji kratiti pravice. Nas učitelje vodi le blago načelo, deželi koristiti po vsi svoji moči, vpiraje se na zdrave pedagoške zakone. Obžalovati moramo toraj, da nas ne razumo in da smo osamljeni, ter odtergani od trupla, ki bi moral z vsemi udi bolj delati, nego kedaj, ko ljudski šoli ni bilo toliko važnosti podložene. Spominjajmo se

novih učnih črtežev, naših šolskih bukev in drugih literarnih potreb, koliko rodovitnega polja bi bilo treba skupno obdelovati. Toda ti nisi poklican, za plug prijeti, — ker bi zaoral! Pustiš ga toraj pri miru; pustimo ga vsi, nadejaje se, da postanejo časi nam prijaznejši! S temi poveršnimi potezami sem Vam, mili tovariši, narisal naš neizrečeno nevgođen položaj. Tak položaj je bil popred, tak, ali še slabše je zdaj. Za napredek unetemu pedagogu je to skoraj nesterpljivo, zato moramo obžalovati odstop gospoda Praprotnika, mojega mnogozaslužnega prednika.

Naše učiteljsko društvo ima nošiti velik križ, breme njegovo naj bolj zadeva mene, ki ste me izvolili, da pred Vami hodim, a priznati moram, da moje moči niso zadostovale prenašati to težo, zato morda nisem dosegel, niti zaslužil zadovoljnosti častitih družabnikov.

Od Vas, mili tovariši, ki ste se žertovali, da današnji zbor počastite s svojo navzočnostjo, prosim toraj obsodbe ali pa odveze.

S to meni jako grenko izjavo Vas, častiti društveniki, priserčno pozdravljam ter prosim, da še blagovolite zaslišati sporočilo tajnikovo in blagajnikovo. — V enakem smislu poroča tudi tajnik in blagajnik naslednje: Pret. leta je bil občni zbor 10. sept. Sklenili smo pravila prenarediti, in v odbor so bili voljeni g. g.: A. Praprotnik, Feliks Stegnar, Ivan Tomšič, France Govekar, M. Močnik, Ivan Lapajne, Blaž Kuhar, Jernej Čenčič in France Gerkman. Ko je sl. vlada dne 11. oktobra pravila potrdila, konstituiral se je odbor in si volil predsednika g. F. Stegnarja, blagajnika in tajnika g. M. Močnika in knjižničarja g. Fr. Gerkmana. (Dalje.)

— Učit. društvo za slov. Štajer ima letošnji občni zbor v Celji, 5. okt., kakor je lanski občni zbor in letos pa odbor želel. — Vabljeni so kot gosti vsi slovensko-štajerski sobratje in učitelji sosednih dežel. — Zborovalo se bode v gostilnici »k belemu volu« v vrtni sobani. — V ponedeljek zvečer je predskupščina, ki bode izmed nasvetovanih pitanj vprašanja za dnevni red odločevala. V torek 5. oktobra se začne glavni zbor ob 9. uri. Po končanem zborovanju bo v isti gostilni skupni obed. — Isti dan zvečer bo veselica s petjem. Na dnevnem redu glavne skupščine je: I. Društvene zadeve: 1. Nagovor predsednika; 2. Poročilo tajnikovo in blagajnikovo; 3. Volitev treh pregledovalcev računov; 4. Pogovor o prihodnjem društvenem delovanju; 5. določevanje društvenega doneska za prihodnje leto; 6. Določevanje društvenega sedeža za bodoče leto in kraja za prihodnji občni zbor. — 7. Volitev predsednika in 14 odbornikov. — II. Občne šolske zadeve. V razpravo so nasvetovana sledeča vprašanja: 1. Učni načerti za slovensko-nemške šole. 2. Čitanke za slovenske šole. 3. Kmetijstvo v narodni šoli. 4. Telovadba. 5. Disciplina. — Mi menimo, da ne bode nihče slovensko-štajarskih učiteljev 5. oktobra doma ostal, kajti naših starih gesel »v družbi je moč« in le v napredku našega šolstva je naša bodočnost ne smemo nikdar zabiti. —

— *Učiteljska spraševanja se začnejo letos 18. oktobra. — Prošnje se vlagajo c. k. spraševanski komisiji za splošne ljudske in meščanske šole do 11. oktobra, pozneje se vloge ne bodo sprejemale. Spraševanci naj pridejo 18. oktobra ob 8. uri zjutraj v prostore c. k. učiteljišča, da se začnejo pismeni izpiti.*

— Ljubljanske šole, ljudske in srednje so se začele 26. pr. m., kakor navadno s slovesno sv. mašo. 17. in 18. so bila sprejemna in ponavljavna spraševanja, tako da se je šola prav za prav začela še le 20. pr. m. — V I. mestno šolo, ki je sedaj v licealnem poslopju, — 1. razred je pri tleh na nek-

danji Velki straži (Hauptwache) — se je oglasilo dosihmal 422 otrok, samo 4. razred ima dva oddelka, a drugi po jedni. V II. mestno šolo, sedaj v novem poslopju na Cojzovem grabnu v Krakovem, se je oglasilo dosihmal. 527 otrok.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Goriškem. Po sklepu c. k. pomnoženega okr. šolskega svetovalstva v Tolminu se razpisujejo s tem sledeče učiteljske službe in sicer:

1. Služba nadučitelja v Bovcu z letno plačo 500 gld. in opravilno doklado 200 gld. s prostim stanovanjem in poviševanjem plače po namenu deželne postave od 10. marcija 1870 št. 18. — 2. Služba učitelja tudi pri šoli v Bovcu z letno plačo 500 gld. in postavnim poviševanjem. — 3. Služba učitelja pri šoli na Livku z letno plačo 400 gld. s prostim stanovanjem in postavnim poviševanjem plače ali o pomanjkanji prosilcev s spričevalom učiteljske zmožnosti po namenu §. 38 derž. postave od 14. maja 1869 št. 62, služba podučitelja s postavno plačo 340 gld. in začasnim prostim stanovanjem.

Prošnje s potrebnimi dokazi seobno s pričali o pripravnosti za učiteljstvo naj se uložijo naj dalje do 25. oktobra t. l. in sicer pri c. k. okrajnem šolskem svetovalstvu v Tolminu ali pri dotičnih krajnih šolskih oblastnijah in to, če so prošnje učiteljev, ki so že v službi, po poti predpostavljenih okrajnih šolskih svetovalstev.

C. k. okrajno šolsko svetovalstvo v Tolminu, dne 15. septembra 1875.

Na Kranjskem. V Šent-Vidu pri Ljubljani druga učit. služba, l. p. 400 gl., krajnemu šolskemu svetu do 20. oktobra. — Na 1razredni lj. šoli v Ratečah na Gorenjskem, l. p. 400 gl. in stanovanje, okrajnemu šolskemu svetu v Radovljici do 20. oktobra. — Na 2razredni lj. šoli v Trebnem služba nadučit., l. p. 500 gl., stanovanje; krajnemu šolskemu svetu do 30. sept. — Na 2razredni šoli v Dobropolji druga učit. služba, l. p. 400 gl., krajnemu šolskemu svetu do 10. oktobra. — Na 1razredni ljudski šoli v Krašnji učit. služba, okrajnemu šolskemu svetu v Kamniku.

Na 4razredni ljudski šoli v Škofjiloki učit. služba z l. pl. 500 gold. Prošnje za to službo, ali za drugo spraznjeno učit. službo s 400 gl., ako se učitelji naprej pomaknejo, krajnemu šl. svetu v Škofjiloki do konca oktobra t. l.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gsp. Jože Travnar, pom. učitelj na mestnih deških šolah v Ljubljani in spraš. uč. kand. g. Vincent Grum sta začasna podučitelja na mestnih šolah v Ljubljani. — Gsp. France Papler pride iz Polhovega Gradca v Borovnico, spraš. učit. kand. g. France Medič za drugega učitelja na Verhniko (zač.), g. Janez Geiger iz Studenca (Iga) k sv. Jakobu pri Savi (zač.). — Gsp. Janez Potrato spraš. učit. kand. za drugega učitelja v Moravče (zač.). — Gsp. Matej Kračman poprej zač. zdaj stalno v Žalni. — Gsp. Karol Kaligar gre za drugega učitelja v Mokronog; spraš. učit. kandidata: Gsp. Andrej Šest v Rateče (na Dolenj.) in g. Jakob Cepuder v Leskovec (oba zač.); spraš. učit. kandidat. gne. Emilija Gusl v Kerško, Marija Vesner v Kostanjevico in Amalija Regnard v Mokronog; — gna. Amalja Schorl je zač. učit. v Černomlji. — Gsp. Jurij Adlešič je sedaj stalni naduč. v Vipavi, in g. Valentin Pin, dosihmal zač. na Verhniki pride v Šent-Peter pri Postojni (zač.); — spraš. učit. kand.: gni. Deziderija Lipold in Rozalija Gale zač. učiteljici v Idriji. — Spraš. učit. kandidata g. g. France Končan in Janez Sorčan prideta v Waldherjev zavod; g. g. France Staufer in Anton Žvokelj v Terbovlje na Štajarsko. G. Belé gre v pedagogij na Dunaj. Gsp. J. Majer je učitelj na lj. m. šolah.

V o j a š k a.

Vglasbil J. F. Klos.

Andante.

1. i 2.
sopran.1. i 2.
alt.

Lo - či - tev nam vo - ja - kom dé kaj

mal'! vsak to vé. Pre - ljubim vsim po - gle-da-mo en-
vsak to vé.

še v o - ko. Po - daj ro-ko mi bra-tec moj se-
krat še v o - ko,

daj v slo - vo. ff O - ber-nem se, na - prej čver-sto ko-
sedaj v slovo.

ra - kam jo, ko - ra - kam jo.
ko-ra-kam jo.

Današnjemu listu je pridjan „Kazavec“ št. 6, 4 strani.

Odgovorni vrednik: **Matej Močnik.**Tiskar in založnik: **J. R. Milic.**

TOVARIŠEV K a z a v e c

pri 19. l. 1. oktobra 1875. št. 6.

Kdor hoče kako naznanilo o šolskih rečeh ali sploh kaj primernega v „Tovarišu“ naznanjati, plača za vsako verstico s takimi le navadnimi čerkami 4 kr. za enkrat, dvakrat 6 kr., trikrat 8 kr.

Vsem č. č. g. g. šolskim prednikom in učiteljem priporočam:

Mnogoverstne šolske knjige

za štirirazredne in vse male šole, pa tudi pomočne knjige za učitelje in učence. Med temi priporočam posebno tudi

„Spisje za slovensko mladino“,

to je, navod, kako naj se učenci naj hitreje in naj gotovše uče v svojem maternem jeziku spisovati. Ta knjižica je sedaj še edina te verste, in vidi se, da se je že v vseh boljših slovenskih šolah udomačila, **slavno ministerstvo za bogočastje in uk jo je za slovenske šole poterdilo.**

Tudi imam na prodaj:

„Slovensko slovnico“, spisal A. Praprotnik, **stenske table** (Wandfibel), in mnogo naj boljšega pisalnega orodja, kakor: pisnih knjižic, karteljcev, peres itd.

M. Gerber,

bukvovez v Ljubljani poleg zvezdnega sprehajališča.

V **Rud. Milic**-evi tiskarnici v Ljubljani se dobivajo naj
novejši blanketi (dež. zak. dné 29. aprila 1875, št. 88 dež.
šol. svèta):

A. Kazalo šolskih zamud pri ljudski šoli v
..... v polovici mesca 187 ..

B.

Obrazca se dobivata slovenski posebej, a nemški posebej.

Dalje se tù dobiva:

Obrazec **A. Šolski zapisnik** (Schul-Matrik).

„ **B. Zapisnik** (Katalog).

„ **C. Razrednica** (Klassenbuch).

„ **E. Izpustnica** (Entlassungs-Zeugnis).

„ **F. Odhodnica** (Abgangs-Zeugnis).

„ **G. Knjiga o izpustu** (Entlassungs-Buch).

„ **H. Šolsko spričalo** (Frequentationszeugnis).

Cena: 1 bukve 54 kr., 1 pola 2½ kr.

„ **I. Šolska naznanila** (Schulnachrichten) 1 bukve 70 kr.

Tednik, 1 bukve 54 kr.; **Inventar** za ljudske šole,
1 bukve 48 kr.; **Opominovanjski listi** do starišev zastran
otrok za šolo vgodnih, 1 bukve 48 kr.

☛ Pri naročilu naj se določi, ali hoče kdo slovenske ali nemške obrazce. ☛

Tudi se tù dobiva:

Šolska kronika,

lično vezana, 1 gld. 60 kr.

Postava veljavna za Kranjsko, kako naj se uravna
napravljanje, zderževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol,
dné 29. aprila 1873, št. 21 dež. zak.,

in **Postava** za uravnavo pravnih razmerij učiteljev na
javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske.

TELOVADBA

v ljudskej šoli.

Knjižica za našo šolsko mladino. Spisal Janez Zima, učitelj v
Ljubljani. Cena 15 kr.

Geometrija ali merstvo.

Za slovenske ljudske šole.

Spisal Janez Lapajne, nadučitelj v Ljutomeru. S 95 v les vrezanimi slikami. Veljâ 24 kr.

Slovenska slovnica za pervence,

spisal A. Praprotnik.

(Tretji nespremenjeni natis.)

Veljâ zvezana v platnenem herbtu 30 kr. Kdor jih več vkup vzame, dobî na vsakih 12 iztisov 1 po verhu.

To slovnico je gospod minister za uk in bogočastje z ukazom 17. dec. l. 1869 s št. 10400. slovenskim ljudskim šolam dopustil in sl. c. k. deželna vlada v Ljubljani jo je z ukazom 27. dec. l. 1869. s št. 9558. ljudskim šolam na Kranjskem priporočila. Sporočilo o avstrijskem šolstvu („Bericht über österr. Unterrichtswesen“, 2 Th. str. 546) govori o tej slovnici tako-le: „Praprotnikova slovnica ravna se po učilu, po katerem se učenec po lahko umevnih izgledih napeljuje do slovniških vodil, in ko si jih prisvoji, zapominja si jih dobro v mnogih vajah“.

Svete pesmi za šolsko mladost. Nabral in izdal A. Praprotnik, 12 kr. — **Mali sadjerejec, kratek nauk v sadjereji za učence na kmetih.** 4. popravljenega natisa, 5 kr. — **Wörtersammlung und Regeln zur deutschen Rechtschreibung.** Zusammengestellt von Fr. Gerkmann. 2. Auflage. 4 kr.

Armuthszeugnisse für Studierende. — **Empfangs- u. Ausgab-Journ.** — **Musterschülerkarten,** slovenisch und deutsch. — **Fleisszettel** (Spominki pridnosti). — **Todtenbeschau-Protokolle.** — **Todtenbeschau-Zettel.** — **Voranschlag über die Schulerfordernisse.** — **Notenpapier,** 6 zeilig. — **Vollmachten.** — **Klagsblanketen.** — **Exhibiten-Protokolls- (Gestions-) Blanketen.** — **Gehalts-Quittungen.** — **Reise-Partikularien sammt Quittungen.**

Zlati orehi

slovenski mladosti v spomin.

Spisal

Ivan Tomšič.

Z eno podobo. Vezano 36 kr.

Marija naša pomočnica.

Povest za mlade in odrasčene ljudi. Vezano 24 kr.

Darek pridni mladosti

podelil

A. Praprotnik.

Z nekterimi podobami. I., II. in III. zvezek. (I. zvezek je v drugem natisu na svetlo prišel.) Posamni po 36 kr., vsi trije vkup 1 gld.

Oče naš.

Povest za keršansko mladost in keršansko ljudstvo. Z eno podobšino.
Vezano 40 kr.

SVETA MAŠA Z BLAGOSLOVOM.

(V F-dur.)

Besede A. Praprotnikove. Zložil Fr. Gerbic (op. 6.);
veljá 60 kr.

Vélika sveta maša.

Besede A. Praprotnikove. Za moški ali ženski čveterospev postavil
L. BELAR, vodja II. mestne gl. šole v Ljubljani. Veljá 40 kr.

4 Tantum ergo,

postavil **L. BELAR**. — Veljajo 30 kr.

Tudi se dobiva še nekaj iztisov l. 1862. na svetlo prišlega:

„NANOSA“.

Slovenski zabavnik. Izdal Janko P. Vijanski.
Po znižani ceni za 30 kr.

Obiskovalnih listkov

Visitkarten à la minute,

z lepimi čerkami, kot litografiranimi,

se natiskujejo v **Rud. Milic**-evi tiskarnici v Ljubljani,
na starem trgu šte. 33, po **60** kr., **70** kr. in naprej.

Natisnil in založil Milic v Ljubljani.